

**MISSATGE DE SA SANTE DAT
BENET XVI
PER A LA CELEBRACIÓ
DE LA XLV JORNADA MUNDIAL DE LA PAU
1 DE GENER DE 2012**

EDUCAR ELS JOVES EN LA JUSTÍCIA I LA PAU

1. El començament d'un any nou, do de Déu a la humanitat, és una invitació a desitjar a tothom, amb molta confiança i afecte, que aquest temps que tenim per davant estigui marcat per la justícia i la pau.

Amb quina actitud hem de mirar el nou any? En el salm 130 trobem una imatge molt bonica. El salmista diu que l'home de fe espera el Senyor «més que els sentinelles el matí» (v. 6), l'espera amb una esperança sòlida, perquè sap que portarà llum, misericòrdia, salvació. Aquesta espera neix de l'experiència del poble escollit, el qual reconeix que Déu l'ha educat per mirar el món en la seva veritat i no deixar-se abatre per les tribulacions. Us invito a obrir l'any 2012 amb aquesta actitud de confiança. És cert que l'any que acaba ha augmentat el sentiment de frustració per raó de la crisi que aclapara la societat, el món del treball i l'economia; una crisi les arrels de la qual són sobretot culturals i antropològiques. Sembla com si un mantell de foscor hagués descendit sobre el nostre temps i no deixés veure amb claredat la llum del dia.

En aquesta foscor, però, el cor de l'home no cessa d'esperar el matí de què parla el salmista. Això es percep de manera especialment viva i visible en els joves, i per aquesta raó m'adreço a ells tenint en compte l'aportació que poden oferir —i així ho han de fer— a la societat. Així doncs, voldria presentar el Missatge per a la XLV Jornada Mundial de la Pau en una perspectiva educativa: «Educar els joves en la justícia i la pau», convençuts que ells, amb el seu entusiasme i el seu impuls cap als ideals, poden oferir al món una nova esperança.

El meu missatge es dirigeix també als pares, a les famílies i a tots els estaments educatius i formatius, així com als responsables en els diferents àmbits de la vida religiosa, social, política, econòmica, cultural i de la comunicació. Prestar atenció al món juvenil, saber-lo escoltar i valorar, no és només una oportunitat, sinó un deure primer de tota la societat, per a la construcció d'un futur de justícia i de pau.

S'ha de transmetre als joves l'estimació pel valor positiu de la vida, suscitant en ells el desig de «gastar-la» al servei del bé. Aquest és un deure en el qual tots estem compromesos en primera persona.

Les preocupacions manifestades en aquests últims temps per molts joves a diferents regions del món expressen el desig de mirar el futur amb una esperança raonada. En l'actualitat, són molts els aspectes que els preocupen: el desig de rebre una formació que els prepari amb més profunditat a afrontar la realitat, la dificultat de formar una família i trobar un lloc estable de treball, la capacitat efectiva de contribuir en el món de la política, de la cultura i de l'economia, per a edificar una societat amb un rostre més humà i solidari...

És important que aquests llevats, i l'impuls idealista que contenen, trobin l'atenció justa en tots els sectors de la societat. L'Església mira els joves amb esperança, confia en ells i els anima a cercar la veritat, a defensar el bé comú, a tenir una perspectiva oberta sobre el món i ulls capaços de veure «coses noves» (cf. Is 42,9.48,6).

Els responsables de l'educació

2. L'educació és l'aventura més fascinant i difícil de la vida. Educar —que ve d'*educere* en llatí— significa conduir fora d'ells mateixos per introduir-los en la realitat, cap a una plenitud que fa créixer la persona. Aquest procés es nodreix de l'encontre de dues llibertats, la de l'adult i la del jove. Requereix la responsabilitat del deixeble, que ha d'estar obert a deixar-se guiar cap al coneixement de la realitat, i la de l'educador, que ha d'estar disposat a donar-se a ell mateix. Per això, els testimonis autèntics, i no simples dispensadors de regles o informacions, són més necessaris que mai; testimonis que sàpiguen veure més enllà que els altres, perquè la seva vida comprèn espais més amplis. El testimoni és el primer a viure el camí que es proposa.

Quins són els llocs on madura una vertadera educació en la pau i en la justícia? Per damunt de tot la família, ja que els pares són els primers educadors. La família és la cèl·lula originària de la societat. «En la família és on els fills aprenen els valors humans i cristians que permeten una convivència constructiva i pacífica. En la família és on s'aprèn la solidaritat entre les generacions, el respecte de les regles, el perdó i l'acolliment de l'altre.»¹ És la primera escola on es rep educació per a la justícia i la pau.

Vivim en un món on la família, i també la vida mateixa, es veuen constantment amenaçades i, a vegades, destrossades. Unes condicions de treball sovint poc conciliables amb les responsabilitats familiars, la preocupació pel futur, els ritmes de vida frenètics, l'emigració a la recerca d'una manutenció adequada, conformant-se a vegades amb la simple supervivència, acaben per fer difícil la possibilitat d'assegurar als fills un dels béns més preciosos: la presència dels pares, una presència que els permeti cada cop més compartir el camí amb ells, per a poder-los transmetre aquesta experiència i cúmul de certes que s'adquireixen amb els anys, i que només es poden comunicar passant junts el temps. Vull dir als pares que no es desanimin. Que exhortin amb l'exemple de la seva vida els fills a posar l'esperança per damunt de tot en Déu, l'únic del qual brolla justícia i pau autèntiques.

Voldria dirigir-me també als responsables de les institucions dedicades a l'educació: que vetllin amb gran sentit de responsabilitat perquè es respecti i valori en qualsevol circumstància la dignitat de cada persona. Que es preocupin que cada jove pugui descobrir la seva vocació, acompanyant-lo mentre fa fructificar els dons que el Senyor li ha concedit. Que assegurin a les famílies que els seus fills puguin tenir un camí formatiu que no contrasti amb la seva consciència i principis religiosos.

Que tot l'ambient educatiu sigui un lloc d'obertura a l'altre i al transcendent; lloc de diàleg, de cohesió i d'escolta, en el qual el jove se senti valorat en les pròpies potencialitats i riquesa interior, i aprengui a apreciar els germans. Que ensenyi a assaborir l'alegria que brolla de viure dia a dia la caritat i la compassió pel proïsme, i de participar activament en la construcció d'una societat més humana i fraterna.

¹ Discurs als Administradors de la Regió del Laci, de l'Ajuntament i de la província de Roma (14 gener 2011), *L'Osservatore Romano*, ed. en llengua espanyola (23 gener 2011), 3.

Em dirigeixo també als responsables polítics, demanant-los que ajudin concretament les famílies i institucions educatives a exercir el seu dret-deure d'educar. Mai no ha de mancar una ajuda adequada a la maternitat i a la paternitat. Que s'esforcin perquè a ningú no se li negui el dret a la instrucció i perquè les famílies puguin escollir lliurement les estructures educatives que considerin més adequades per al bé dels seus fills. Que treballin per a afavorir el reagrupament de les famílies dividides per la necessitat de trobar mitjans de subsistència. Que ofereixin als joves una imatge neta de la política, com a veritable servei al bé de tots.

No puc deixar de fer una crida, a més, al món dels mitjans de comunicació, perquè facin la seva aportació educativa. En la societat actual, els mitjans de comunicació de massa tenen un paper particular: no sols informen, sinó que també formen l'esperit dels seus destinataris i, per tant, poden fer una aportació notable a l'educació dels joves. És important tenir present que els llaços entre educació i comunicació són molt estrets: en efecte, l'educació es produeix mitjançant la comunicació, que influeix positivament o negativament en la formació de la persona.

També els joves han de tenir el valor de viure sobretot ells mateixos el que demanen als qui són al seu voltant. Els correspon una gran responsabilitat: que tinguin la força d'utilitzar bé i conscientment la llibertat. També ells són responsables de la seva educació i formació en la justícia i la pau.

Educar en la veritat i en la llibertat

3. Sant Agustí es preguntava: «Quid enim fortius desiderat anima quam veritatem?» 'Estima alguna cosa l'ànima amb més ardor que la veritat?'² El rostre humà d'una societat depèn molt de la contribució de l'educació a mantenir viva aquesta qüestió indefugible. En efecte, l'educació persegueix la formació integral de la persona, inclosa la dimensió moral i espiritual de l'ésser, amb vista al seu fi últim i al bé de la societat de la qual és membre. Per això, per a educar en la veritat és necessari saber sobretot qui és la persona humana, conèixer-ne la naturalesa. Contemplant la realitat que l'envolta, el salmista reflexiona: «Quan miro el cel que han creat les teves mans, la lluna i els estels que hi has posat, jo em dic: «Què és l'home, perquè te'n recordis? Què és un mortal, perquè el tinguis present?» (Sl 8,4-5). Aquesta és la qüestió fonamental que cal plantejar-se: Qui és l'home? L'home és un ésser que té en el seu cor una set d'infinít, una set de veritat —no parcial, sinó capaç d'explicar el sentit de la vida— perquè ha estat creat a imatge i semblança de Déu. Així doncs, reconèixer amb gratitud la vida com un do inestimable porta a descobrir la pròpia dignitat profunda i la inviolabilitat de tota persona. Per això, la primera educació consisteix a aprendre a reconèixer en l'home la imatge del Creador i, per consegüent, a tenir un respecte profund per cada ésser humà i ajudar els altres a portar una vida conforme a aquesta altíssima dignitat. Mai no podem oblidar que «l'autèntic desenvolupament de l'home concerneix de manera unitària la totalitat de la persona en totes les seves dimensions»,³ inclosa la transcendent, i que no es pot sacrificar la persona per a obtenir un bé particular, ja sigui econòmic o social, individual o col·lectiu.

Només en la relació amb Déu comprèn també l'home el significat de la pròpia llibertat. I és comesa de l'educació formar en l'autèntica llibertat, la qual no és l'absència de

² Comentari a l'Evangeli de Sant Joan, 26,5.

³ Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 11: AAS 101 (2009), 648; cf. Pau VI, Carta encíclica *Populorum progressio* (26 març 1967), 14: AAS 59 (1967), 264.

vincles o el domini del lliure albir, no és l'absolutisme del jo. L'home que creu ser absolut, no dependre de res ni de ningú, que pot fer tot el que li passa pel cap, acaba per contradir la veritat del propi ésser, i perd la llibertat. Contràriament, l'home és un ésser relacional, que viu en relació amb els altres i, sobretot, amb Déu. L'autèntica llibertat mai no es pot aconseguir allunyant-se d'ell.

La llibertat és un valor preciós, però delicat; se la pot entendre i utilitzar malament. «En l'actualitat, un obstacle particularment insidiós per a l'obra educativa és la presència massiva, en la nostra societat i cultura, del relativisme, que, com que no reconeix res com a definitiu, deixa com a última mesura només el propi jo amb els seus capricis; i, sota l'aparença de la llibertat, es transforma per a cadascú en una presó, perquè separa l'un de l'altre, deixant cadascú tancat dins el seu propi "jo". Per consegüent, dins aquest horitzó relativista no és possible una autèntica educació, perquè sense la llum de la veritat, abans o després, tota persona queda condemnada a dubtar de la bondat de la seva vida mateixa i de les relacions que la constitueixen, de la validesa del seu esforç per a construir amb els altres quelcom en comú.»⁴

Per a exercir la pròpia llibertat, l'home ha de superar per tant l'horitzó del relativisme i conèixer la veritat sobre ell mateix i sobre el bé i el mal. En el més íntim de la consciència l'home descobreix una llei que ell no es dóna a si mateix, sinó a la qual ha d'obeir i la veu de la qual el crida a estimar, a fer el bé i fugir del mal, a assumir la responsabilitat del bé que ha fet i del mal que ha comès.⁵ Per això, l'exercici de la llibertat està íntimament relacionat amb la llei moral natural, que té un caràcter universal, expressa la dignitat de tota la persona, assenta la base dels seus drets i deures fonamentals i, per tant, en última anàlisi, de la convivència justa i pacífica entre les persones.

L'ús recte de la llibertat és, doncs, central en la promoció de la justícia i la pau, que requereixen el respecte cap a un mateix i cap a l'altre, encara que es distancii de la pròpia forma de ser i de viure. D'aquesta actitud brollen els elements sense els quals la pau i la justícia es queden en paraules sense contingut: la confiança recíproca, la capacitat d'establir un diàleg constructiu, la possibilitat del perdó, que tantes vegades es voldria obtenir però que costa de concedir, la caritat recíproca, la compassió cap als més febles, així com la disponibilitat per al sacrifici.

Educar en la justícia

4. En el nostre món, en el qual el valor de la persona, de la seva dignitat i dels seus drets, més enllà de les declaracions d'intencions, està seriosament amenaçat per la tendència estesa a recórrer exclusivament als criteris d'utilitat, del benefici i del tenir, és important no separar el concepte de justícia de les seves arrels transcendents. La justícia, en efecte, no és una simple convenció humana, ja que el que és just no està determinat originàriament per la llei positiva, sinó per la identitat profunda de l'ésser humà. La visió integral de l'home és el que permet no caure en una concepció contractualista de la justícia i obrir també per a ella l'horitzó de la solidaritat i de l'amor.⁶

⁴ Discurs en la cerimònia d'obertura de l'Assemblea eclesial de la diòcesi de Roma (6 juny 2005): AAS 97 (2005), 816.

⁵ Cf. Concili ecumènic Vaticà II, Constitució pastoral *Gaudium et spes*, 16.

⁶ Cf. Discurs al Bundestag (Berlín, 22 setembre 2011): *L'Osservatore Romano*, ed. en llengua espanyola (25 setembre 2011), 6-7.

No podem ignorar que certs corrents de la cultura moderna, sostinguda per principis econòmics racionalistes i individualistes, han sostret al concepte de justícia les seves arrels transcendents, separant-lo de la caritat i la solidaritat: «La “ciutat de l’home” no es promou només amb relacions de drets i deures sinó, abans i més encara, amb relacions de gratuïtat, de misericòrdia i de comunió. La caritat manifesta sempre l’amor de Déu també en les relacions humanes, atorgant valor teològic i salvador a tot compromís per la justícia en el món.»⁷

«Feliços els qui tenen fam i set de ser justos, perquè seran saciats» (Mt 5,6). Seran saciats perquè tenen fam i set de relacions rectes amb Déu, amb ells mateixos, amb els seus germans i germanes i amb tota la creació.

Educar en la pau

5. «La pau no és solament absència de guerra i no es limita a assegurar l’equilibri entre forces adverses. No es pot tenir pau a la terra sense la salvaguarda dels béns de les persones, la lliure comunicació entre els éssers humans, el respecte de la dignitat de les persones i dels pobles i la pràctica assídua de la fraternitat.»⁸ La pau és fruit de la justícia i efecte de la caritat. I és per damunt de tot do de Déu. Els cristians creiem que Crist és la nostra pau veritable: en ell, en la seva creu, Déu ha reconciliat amb ell el món i ha destruït les barreres que ens separaven els uns dels altres (cf. Ef 2,14-18); en ell hi ha una única família reconciliada en l’amor.

Però la pau no és només un do que es rep, sinó també una obra que s’ha de construir. Per a ser veritablement constructors de la pau, hem de ser educats en la compassió, la solidaritat, la col·laboració, la fraternitat; hem de ser actius dins les comunitats i atents a despertar les consciències sobre les qüestions nacionals i internacionals, així com sobre la importància de cercar maneres adequades de redistribució de la riquesa, de promoció del creixement, de la cooperació al desenvolupament i de la resolució dels conflictes. «Feliços els qui treballen per la pau, perquè seran anomenats fills de Déu» (Mt 5,9).

La pau per a tots neix de la justícia de cadascú i ningú no pot eludir aquest compromís essencial de promoure la justícia, d’acord amb les pròpies competències i responsabilitats. Invito de manera particular els joves, que mantenen sempre viva la tensió envers els ideals, a tenir la paciència i constància de cercar la justícia i la pau, de conrear el gust pel que és just i veritable, encara que això pugui comportar sacrifici i anar a contracorrent.

Aixecar els ulls a Déu

6. Davant el difícil desafiament que suposa recórrer la via de la justícia i de la pau, podem sentir-nos temptats de preguntar-nos com el salmista: «Alço els ulls a les muntanyes: d’on em vindrà l’ajuda?» (Sal 121,1).

Vull dir amb força a tots, i particularment als joves: «No són les ideologies allò que salva el món, sinó només dirigir la mirada al Déu vivent, que és el nostre creador, el garant de la nostra llibertat, el garant del que és realment bo i autèntic [...], mirar Déu, que és la mesura del que és just i, al mateix temps, és l’amor etern. I què pot salvar-nos

⁷ Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 6: AAS 101 (2009), 644-645.

⁸ *Catecisme de l’Església catòlica*, 2304.

sinó l'amor?»⁹ L'amor es complau en la veritat, és la força que ens fa capaços de comprometre'ns amb la veritat, la justícia, la pau, perquè tot ho excusa, tot ho creu, tot ho espera, tot ho suporta (cf. 1Co 13,1-13).

Estimats joves, vosaltres sou un do preciós per a la societat. No us deixeu vèncer pel desànim davant les dificultats i no us lliureu a les falses solucions, que ben sovint es presenten com el camí més fàcil per a superar els problemes. No tingueu por de comprometre-us, de fer front a l'esforç i al sacrifici, d'elegir els camins que requereixen fidelitat i constància, humilitat i dedicació. Viviu amb confiança la vostra joventut i aquests desitjos profunds de felicitat, de veritat, de bellesa i d'amor veritable que experimenteu. Viviu amb intensitat aquesta etapa de la vostra vida tan rica i plena d'entusiasme.

Sigueu conscients que vosaltres sou un exemple i estímulo per als adults, i ho sereu com més us esforceu per a superar les injustícies i la corrupció, com més desitgeu un futur millor i us comprometeu a construir-lo. Sigueu conscients de les vostres capacitats i mai no us tanqueu en vosaltres mateixos, sinó sapigheu treballar per un futur més lluminós per a tots. Mai no esteu sols. L'Església confia en vosaltres, us segueix, us anima i vol oferir-vos el que té de més valor: la possibilitat d'aixecar els ulls cap a Déu, de trobar Jesucrist, aquell qui és la justícia i la pau.

A tots vosaltres, homes i dones preocupats per la causa de la pau: la pau no és un bé ja aconseguit, sinó una meta a la qual tots hem d'aspirar. Mirem amb més esperança el futur, animem-nos mútuament en el nostre camí, treballeu per a donar al nostre món un rostre més humà i fraternal i sentim-nos units en la responsabilitat respecte a les joves generacions d'avui i de demà, particularment per a educar-les a ser pacífiques i artífexs de pau. Conscient de tot això, us transmeto aquestes reflexions i us dirigeixo una crida: unim les nostres forces espirituals, morals i materials per a «educar els joves en la justícia i la pau».

Benedictus pp XVI

Vaticà, 8 de desembre de 2011

⁹ Vetlla de pregària amb els joves (Colònia, 20 agost 2005): AAS 97 (2005), 885-886.